

Пријатељица из САД ми пише: „Ових дана гледам `You Tube` и наиђем на нека саопштења наше владе. Како сам била уморна, скинула сам наочаре да мало одморим очи, и онако замагљено, видим – наши политичари изашли пред новинаре, али у Белој кући! Гледам, чудим се шта ови раде – још причају на српском? Ставим наочаре да боље видим, кад оно: није Бела кућа него наша влада, али изгледа исто. Тамно плава завеса са белим словима и цртежом зграде српске владе. Слова, боје, говорница, читава иконографија, потпуно америчке! Знате, у свету симбола, то нису неважне ствари”.

Ово јесте свет симбола. И такав избор знамења српске владе није случајан. Тај знак је постављен у доба Ћинђића. Сам Ћинђић дуго није сматран љубимцем администрације САД. Владан Батић у књизи „Две Србије” тврди да је, пре 5. октобра, миљеник „неких Американаца из тима задуженог за Србију” био Слободан Вуксановић. После Вуксановићевог пораза у ДС-у, вели Батић, „америчка администрација (...) је тражила неког другог. Једно време њихов фаворит је био Вук Обрадовић” (стр. 20). Ипак, када је Ћинђић, јануара 2001, постао премијер, иако је сматрано да је ближи Немачкој, као знак за српску владу није узео онај из Бона. Узео је онај из Вашингтона.

Тај знак задржан је и у доба обе Коштуничине владе. Ни то није било случајно. Био је то показатељ високе привлачне снаге коју САД имају за српску елиту. Истина, Коштуница је променио нагласак у политици кабинета, усмеривши се на Косово. Али уосталом, он је углавном задржао континуитет са Ћинђићем. Задржавање знака за владу био је симболички показатељ тог континуитета.

Треба имати у виду још и ово. Коштуница је, међу српским политичарима, био „темељнији Американац” од било кога другог. Остали су били американофили више због америчке моћи, новца, па и културе. Коштуница је, међутим, био добар познавалац темељних вредности америчке политичке филозофије. Он је, током осамдесетих, превео „Федералистичке списе” очева-оснивача САД Хамилтона, Медисона и Џеја. Написао је надахнути поговор за књигу „О револуцији”, Хане Арент, која хвали Америчку револуцију и републикански дух Америке. Објавио је и студију о Токвиловом делу „Демократија у Америци”, знаменитом по афирмацији америчког друштва и демократије.

Таква усмереност на америчку друштвену мисао могла се, тих година, приметити и код других опозиционих интелектуалаца – од Косте Чавошког, преко Светозара Стојановића, до Михаила Марковића. Сви су они често боравили у САД или писали о Америци. Да је неко тада требало да предвиди страначку будућност посткомунистичке Србије, вероватно би је видео као надметање две американофилске странке – леве, коју би предводили, рецимо, Марковић и Стојановић, и десне, на чијем челу би, на пример, били Коштуница и Чавошки.

То американофилство било је поприлично дубоко и са пуним уверењем у вредност америчког идеала слободе. Оно се, истина, почело озбиљније крунити већ током деведесетих. Али, након 5. октобра, изгледало је да су сви неспоразуми разрешени. Зато је и постављање онаквог знака било доживљено као савезништво у заступању темељних вредности.

Са 17. фебруаром, међутим, све се променило. Већина политичке класе и већина интелигенције у Србији данас лоше мисли о САД. Сматра се као доказ нејаке интелигенције (или пак јаке аморалности) ако се хвали било који аспект америчке политике. Чак и класичне америчке вредности, од слободе до владавине права, виде се као издане управо од стране америчке елите. Они овдашњи усамљени гласови који Србима саветују да одустану од ма каквог противљења САД, као разлоге наводе искључиво „реализам” и „прагматизам” – што ће рећи снагу силе – а не било какву моралну или политичку супериорност америчког становишта.

И тако, после свих збивања из 1995, 1999. и 2008, САД немају много искрених пријатеља у Србији. Истина, постоје гласноговорници, постоје следбеници. Али, нема пријатеља, нема оних који верују да нас спајају исте вредности. Некада су пријатељи САД у Србији делили америчке идеале слободе и демократије. Данас „пријатељи” САД у Србији углавном деле амерички новац. Има неке симболике у томе. Одушевљени преводилац „Федералистичких списа” и коментатор „Демократије у Америци” данас је за америчку администрацију само „тврдокорни српски националиста”. Напротив, политичар који је у овдашњи речник вратио израз „гвоздена метла” данас је за Вашингтон „млади и динамични, прозападни политичар”. Опет, има неке симболике у томе.

Та симболика се види и по дискусији око знака владе. Он више није симбол заједничких стремљења. За многе у Србији он је сада знак за нешто друго. За једне, симбол погрешних нада, за друге, чак, симбол окупације. Нешто ће морати да се промени: америчка политика на Балкану или тај знак. Прво се безнадежно споро мења. Зато не би требало да нас зачуди: након 11. маја, прва конференција за новинаре нове владе

Симбол за нешто друго

Пише: Слободан Антонић
среда, 19 март 2008 02:16

можда буде одржана испод потпуно новог знака.